

Antik Mısır dini Antik Mısır toplumunun ayrılmaz bir parçası olan ve çok tanrılı ve ritüelleri karmaşık bir inanç sistemi vardı. Mevcut olduğuna inanılan ve kuvvetler ve doğa unsurları, kontrolünde olan birçok tanrılar ile Mısırlıların etkileşimi üzerinde yoğunlaşmıştır. Mısırlı din uygulamalarını tanrılar sağlamakta ve halk ise onların beğenisi kazanmak için bir çabaları vardı. Mısır'ı tarihteki kral ile aynı statüsü ile aynı olan ve aynı zamanda tanrı olan Firavunları yönetirdi. [1] Firavunlar bir insan olmasına rağmen, Firavunların tanrılar soyundan olduğuna inanılıyordu. Firavunlar insanlar ve tanrılar arasında arabulucu olarak görev aldılar, evrendeki düzeni korumak ve tanrıların tekliflerini yerine getirmek zorundaydılar. Mısırlılar tanrılar için muazzam tapınaklar yapmışlardır.

Önemli Tanrılar

Başlangıçta, Mısır'da insanların beş farklı dini gruplar vardı. Her grup farklı inançları vardı ve farklı yerlerde yerleşmişlerdi.

Grup	Şehir	Baş Tanrı
Ennead	Heliopolis	Atum (genelde kullanılan <i>Atum-Ra</i>)[2]
The Ogdoad	Hermopolis	Thoth.
Chnum-Satet-Anuket triad	Elephantine	Chnum
Amun-Mut-Khons triad	Teb	Amon [3]
Ptah-Sekhmet-Nefertem triad	Memfis	Ptah[2]

Mısır tarihi boyunca, inançlar lideri değişti. Birisi iktidara yükseldi, onların inanç sistemi de yükseldi. Yeni inançlar zaten vardı ve diğer inançlar ile kaynaştılar. Bu bile bugün bilindiği gibi eski Mısır uygarlığının sona ermesinden sonra gerçekleşti. Bunun bir örneği, Yeni Krallık olabilir. Onun süre zarfında, tanrılar Ra ve Amun, Amun-Ra oldu. Bir tanrı oluşturmak için genellikle buna sinkretizme denir.[4]

Tanrıların Tarihi

Amon-Ra'nın başı

Soldan sağa sırayla tanrılar Osiris, Anubis ve Horus.

Mısırlılar başlangıçta evrenin kaosun karanlık sularıyla dolu olduğuna inanırlardı. İlk tanrı, Re-Atum, sudan geldi. Atum yere tükürdü ve bu tanrılar Şu (hava tanrısı) ve Tefnut (nem tanrıçası) yarattı. Dünya yaratıldığında Şu ve Tefnut iki çocuk dünyaya getirdi: Nuit (gökyüzü tanrıçası) ve Geb (yeryüzü tanrısı). Şu ve Tefnut karanlıkta yürürken kaybolduğu zaman insanlar yaratıldı. Re-Atum onları bulmak için gözünü gönderdi. Onları bulduktan sonra, sevinç gözyaşları insanlara dönüştü.

Nuit ve Geb arasında bir ilişki vardı. Şu bunu duydu ve onlarla birlikte olmamaya karar verdi. Bu yüzden gökyüzü ve toprak arasında hava oldu. Nut ise bu çocuğu doğurmayacağını söyledi. Nuit Thoth'dan yardım istedi. Thoth ay-tanrısı Khons ile kumar oynadı. Thoth kazanarak 360 günlük yıla 5 gün daha ekledi. Nut bu günlerin her biri için çocuklarına şu isimleri verdi: Osiris, İsis, Set, Neftis ve Horus.

Osiris Mısır kralı oldu. Kardeşi Set, onu öldürdü ve kral oldu. Onu öldürdükten sonra, Set Osiris'in cesedini parçaladı. İsis kardeşinin parçalarını kurtardı. Daha sonra tapınağın altında parçaları gömmek istedi. Set kral olduktan sonra, Horus Osiris'in oğlu ile savaştı. Set kaybetti ve çöle gönderildi. Set korkunç fırtınaların tanrısı oldu. Osiris Anubis tarafından mumyalanarak ve ölülerin Tanrısı haline getirdi. Horus yeni kral oldu. Antik Mısır'da, bu firavunlar Horus'un soyundan olduğuna inanılırdı.

Eski Yunanlar kendi tanrı ve tanrıçaları Mısır tanrı ve tanrıçalarının ataları olduğuna inanıyordu. Eski Yunan mitolojisi'nde Titan Tifon serbest kaldığında tüm Yunan tanrıları Mısır'a kaçır. Mısır'da, tanrıların çoğu kendilerini Tifon'dan kendilerini gizlemek için hayvana dönüştürdü ve çoğalmaya başlayarak Mısır tanrı ve tanrıçaları doğmuştur.

Ölüm ve Mumyalama

Eski Mısırlılar, ölümün hayatın bir sonu olduğunu düşünmemekteydiler. Ruhun insan vücudunu terk etmesinden itibaren, ruhun yeraltı dünyasında ölüm Tanrısı Osiris ile yargıçlarını tarafından sorgulandığını düşünürlerdi. Mısırlılara göre, ölen bir insanın ruhu öteki dünyaya gidiyordu. Diriler

ve ölümler ülkesi arasındaki korku ülkesini geçince, büyük yargıcın karşısına, Anubis veya Horus tarafından getirilirdi. Orada bir tören düzenleniyor, bu törende ölenin kalbi tartılıyordu. Bu tören sırasında yeraltı tanrısı Anubis elinde bir terazi tutardı. Ölünün kalbi bu terazinin kefelerinden birine konurdu. Öteki kefedeki ise adaleti ve doğruluğu ölçebilecek bir tüy bulunurdu. Eğer ölü adil ve dürüst bir yaşam sürmüştü ise kefeler dengelenirdi. Eğer kalp tartıda eksik gelirse, yemesi için Ament adlı canavara verilirdi. Bütün bu olup biteni Tanrıların katibi Thoth kayda geçirirdi. Eski Mısırlılara göre ölümden sonra ruh ağızdan bir kuş şeklinde çıkardı. Bunun için *Tanrı Anubis, elindeki aletle ölünün ağzını açar, bu sayede ölünün ruhu rahatça gidip gelirdi.* Yine öteki dünyanın kapılarını da Tanrı Anubis açardı. Batıda olduğu düşünülen ölümler ülkesinin kapılarında Tanrı Amente bekler, *yeni gelenleri kapıda karşılardı.* Öteki dünyayı batıda düşünen Mısırlı, bu yüzden ölümlere *batının halkı* da derdi. Mısır dinine göre, insanda, biri Ba, biri Ka adını taşıyan iki ruh vardır. Bunlardan ikincisi, insan öldükten sonra varlığını onun heykelinde sürdürür. Bu nedenle, Mısır'da, Ka tapımı ile heykel tapımı arasında sıkı bir ilişki vardır. Mısır'da mumyacıların, aradan geçen binlerce yıla karşın canlılığını korumasının nedeni de aynı inanıştır.

Eski Mısır'da mumyalamanın amacı ise ölünün gövdesini sonsuza kadar yaşayacak hale getirmektir. Ve kültün işlevi, cismani ruhla (Ba), ölümlerle gövdeden uçmuş olan cismani olmayan enerji ögesini (Ka), büyü yoluyla yeniden bir araya getirmektir. Bu yapıldığında ölümün ortadan kalkacağına inanılıyordu." Öbür dünyaya giden ruhun (Ba) bazı törenler sayesinde geri geleceği düşünüldüğünden ölünün uzuvları tekrar hareket kabiliyeti kazansınlar diye, mezara koymadan evvel rahip ölünün ağzını açardı.[kaynak belirtilmeli]

Eski Mısırlılar biri öldüğünde öbür dünyaya gitmeden önce ölünün yer altı dünyasını geçmesi gerektiğine inanıyordu. Yer altı dünyası korkunç canavarlar ve tehlikeli hayvanlarla doluydu. Ölünün bu tehditleri atlatabilmesi için sihire ihtiyacı vardı. Eski Mısırlılar bu yolculukla onlara eşlik edecek büyüleri seçebiliyordu.

Büyüler Ölüler Kitabı'ndan seçilip papirüse yazılarak tabutun içerisine konuluyordu. İlk olarak ölü "ibu" yani *arınma yeri* olarak bilinen çadıra getirilirdi. Burada mumyalayışlar ölünün vücudunu güzel kokan palmye şarabıyla yıkar ve Nil suyuyla durulardı.

Ardından ölünün sol tarafında bir kesik açılır ve iç organlarının çoğu çıkarılırdı. Organların çıkarılmasının sebebi bunların vücudun ilk çürüyen bölümleri olmasıdır. Karaciğer, akciğerler, mide ve bağırsakları yıkanır, ardından natron olarak bilinen doğal sodyum karbonat ile kaplanırdı. Bu sayede organların kuruması sağlanırdı. Kalp vücuttan çıkarılmazdı. Çünkü kalp ölümden sonraki yaşam için gerekli olacak akıl ve duyguların merkeziydi. Beyin burundan sokulan bir kanca yardımıyla ezilerek burun deliğinden çıkarılırdı.

Vücudun tamamı ve içi natron ile kaplanırdı. Mumyalama işlemi sırasında kullanılan tüm bez parçaları ve sıvılar ölüyle birlikte gömülürdü.

40 gün sonra vücut tekrar Nil suyuyla yıkanır ve cildin esnek kalmasını sağlayacak yağlarla kaplanırdı. Kurumuş organlar vücuda geri konar ve içi talaş, yaprak ve bez gibi kuru materyallerle doldurulurdu. Son olarak vücuda yeniden güzel kokan yağlar sürülürdü.

Geçmişte iç organlar vücuttan çıkarıldığında kavanozlara konurdu. Ancak yıllar içerisinde mumyalama şekilleri değişti ve organlar kuruduktan sonra vücuda geri konmaya başladı. Ancak

odun veya taştan oyulmuş kavanozlar organları koruması amacıyla yine de mumyayla birlikte gömülüyordu.

İnsan başlı tanrı İmset karaciğeri korurdu. Babun başlı tanrı Hapi akciğerleri korurdu. Çakal başlı tanrı Duamutef mideyi korurdu. Şahin başlı tanrı Kebehsenuet ise bağırsakları korurdu. Mumyanın sarılması İlk olarak baş ve boyun ardından el ve ayak parmakları teker teker kaliteli keten ile sarmalanırdı. Kollar ve bacaklar ayrı sarılır, katmanların arasına vücudu koruyacağına inanılan muskalar yerleştirilirdi.

Sarma işlemi esnasında bir rahip yüksek sesle büyüler okurdu. Bu dualar kötü ruhların kovulması ve ölünün sağlıklı bir şekilde öteki hayata geçmesi için gerekliydi. Daha sonra kollar ve bacaklar da bir araya sarılırdı.

Üzerinde Ölüler Kitabı'ndan alınmış dualar ve sihirlerin olduğu bir papirüs rulosu konurdu. Daha fazla bez kullanılarak beden sarılır, her seferinde bandajların arasına birbirlerine yapışmalarını sağlayacak reçine konurdu. Vücudun etrafında bir kıyafet giydirilir ve üzerine tanrı Osiris'in ismi çizilirdi. Ardından mumya tabutların içine yerleştirilirdi.[6]

Tanrılar ve Görevleri

Firavun Akhenaton ve ailesi Aton için dua ederken.

- Anubis: Ölen Osiris'i mumyaladığı için mumyalama tanrısı olmuştur. Görevi tüm ölüleri korumak ve yüceltmektir.
- Ptah: Antik Mısır'da evreni ve diğer her şeyi yarattığına inanılan tanrıdır.
- Ra: Mısır mitolojisinde güneş tanrısıdır.
- Osiris: Ölüler Tanrısı.
- Isis: Analık ve Bereket Tanrıçası.
- Horus: Eski Mısır mitolojisinde gök (Güneş) tanrısıdır.
- Nephthys: Kötü bir tanrı olan Seth'in karısıdır.
- Seth: Kuraklık ve Kötülük Tanrısı
- Ma'at: Ma'at, Mısır'ın doğruluk ve adalet tanrıçasıdır.
- Bes: Dans, müzik ve savaş (isyan) tanrısıdır.

- Sobek: Sular Tanrısı
- Sekhmet: Savaş ve yıkımın tanrıçasıdır.
- Min: Erkeklikte seksin tanrısı ve çöllerdeki seyyahların koruyucusu ve Hasat Tanrısı.

Mısır tarihi

Hanedan öncesi Mısır MÖ 3100'den Önce

Antik Mısır

Erken Hanedan Dönemi MÖ 3100–2686

Eski Krallık MÖ 2686–2181

Birinci Ara Dönem MÖ 2181–2055

Orta Krallık MÖ 2055–1650

İkinci Ara Dönem MÖ 1650–1550

Yeni Krallık MÖ 1550–1069

Üçüncü Ara Dönem MÖ 1069–664

Geç Dönem MÖ 664–332

Klâsik Antik

Ahameniş Mısırı MÖ 525–332

Ptolemaios Mısırı MÖ 332–30

Roma & Bizans Mısırı MÖ 30 – MS 641

Sâsânî Mısırı 621–629

Ortaçağ

Arap Mısırı 641–969

Fâtımî Mısırı 969–1171

Eyyûbî Mısırı 1171–1250

Memlûk Mısırı 1250–1517

Modern Çağ

Osmanlı Mısırı 1517–1867

Fransız İşgali 1798–1801

Muhammed Ali yönetimi 1805–1882

Mısır Hidivliği 1867–1914

Modern Mısır

İngiliz İşgali 1882–1922

Mısır Sultanlığı 1914–1922

Mısır Krallığı 1922–1953

Cumhuriyet 1953–günümüz